

שמואל א א: סיפור הולדת שמואל

מיומנות קריאת טקסט מקראי:

- הבנת נקרא בסיסית- דמויות, זמן, מקום, התרחשות מרכזית.
- איתור נתונים בלי להבין את כל הכתוב.

מושגים:

- אקספוזיציה- מצג
- סצנה
- מדרש שם
- דמות ראשית ודמות משנית

רגע של עברית מקראית:

- סדר המילים במשפט

שפה:

- מילות קישור ושיעבוד
- משפט תנאי
- לשאול ולהשאיל
- "אל הנער הזה התפללתי"

השלמת מידע:

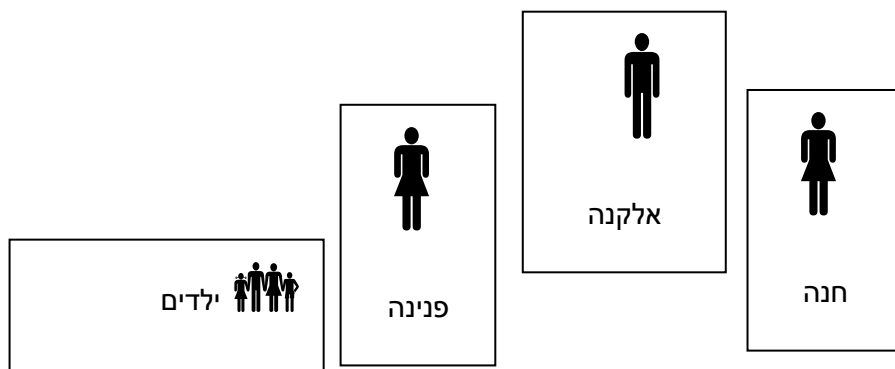
- מקדש ומשכן
- עליה לרגל
- עקרות בעולם העתיק

פעילות טרום קריאה

א וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן-הָרִמְתִּים צוֹפִים מֵהָר אֶפְרַיִם וְשָׁמוּ אֶלְקָנָה בֶּן-יִרְחָם בֶּן-
אֶלְיהוּא בֶּן-תַּחוּ בֶּן-צוּף אֶפְרַתִּי. **ב** וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם אַחַת חַנָּה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית
פִּנְחָה וַיְהִי לַפִּנְחָה יְלָדִים וּלְחַנָּה אֵין יְלָדִים.

שני הפסוקים הראשונים בפרק מציגים לנו את הדמויות בסיפור ואת הבעיה העיקרית שבה עוסק הסיפור.

נבנה על הלוח את התמונה משפחתית שהפסוקים מציגים:

נשוחח עם התלמידים:

- מה הקשיים הצפויים במשפחה שבה שתי נשים?
- מה עשויה להיות מערכת היחסים כאשר לאישה אחת יש ילדים והשנייה עקרה?

נסביר לתלמידים שהפסוקים שקראנו הם **האקספוזיציה**.

מה תפקידה של האקספוזיציה: להציג את הדמויות שבסיפור ואת הבעיה/ הנושא בו עוסק הסיפור.

נגדיר יחד את הבעיה בה עוסק הסיפור: עקרות חנה.

אקספוזיציה- מצג:

מופיע בתחילת הסיפור, ובדרך כלל זהו הרקע לסיפור, כגון הזמן, המקום והסביבה שהדמויות פועלות בהן.

פענוח ראשוני- דמויות, זמן, מקום, אירוע מרכזי.

הסיפור בפרק בנוי כמו הצגה עם 3 סצנות.

סצנה:

תמונה, מערכה. זהו מושג מתחום התיאטרון. מאפייני הסצנה הם: המקום שבו מתרחשת העלילה, הזמן, הדמויות הפועלות והדו שיח המתנהל ביניהן.

- מי המשתתפים בהצגה?
 - מה המקום והתפאורה בכל תמונה?
- חלקו לתלמידים צילום של הפרק המחולק לסצנות, וצילום של באורי המילים, ובקשו מהם בעזרת מרקרים בשלושה צבעים שונים לסמן בטקסט- מי הדמויות המשתתפות בכל תמונה? מה המקום (אם צוין)? ומה הזמן (אם צוין)?
- מתלמידים בעלי יכולת הבנת הנקרא גבוהה יותר- בקשו לתת כותרת או לציין אירוע מרכזי

אקספוזיציה (מצג):

א ויהי איש אחד מן-הַרְמְתִים צופים מהר אַפְרָים ושמו אֶלְקָנָה בן-יִרְחָם בן-אֶלִיהוּא בן-תָּחוּ בן-צוּף אַפְרָתִי. **ב** ולו שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם אַחַת חַנָּה ושֵׁם הַשֵּׁנִית פְּנִינָה ויהי לַפְּנִינָה יָלָדִים וּלְחַנָּה אֵין יָלָדִים.

סצנה 1: אלקנה ומשפחתו במזבח בשילה

ג וַעֲלָה הָאִישׁ הַהוּא מַעִירוֹ מִיָּמִים זְמִימָה לְהַשְׁתַּחֲוֹת וּלְזַבֵּחַ לַה' צְבָאוֹת בְּשִׁלָּה ושֵׁם שְׁנֵי בָנֶי-עָלִי חֲפְנִי וּפְנִחָס כְּהֻנִּים לַה'. **ד** ויהי הַיּוֹם וַיִּזְבַּח אֶלְקָנָה וַתֵּן לַפְּנִינָה אֶשְׁתּוֹ וּלְכָל-בָּנֶיהָ וּבָנוֹתֶיהָ מְנוֹת. **ה** וּלְחַנָּה יָתֵן מְנָה אַחַת אֲפִים כִּי אֶת-חַנָּה אָהַב וְה' סָגַר רַחֲמָהּ. **ו** וַכַּעֲסֶתָה צָרָתָהּ גַּם-כַּעַס בַּעֲבוּר הָרַעְמָה כִּי-סָגַר ה' בַּעַד רַחֲמָהּ. **ז** וְכֵן יַעֲשֶׂה שָׁנָה בְּשָׁנָה מִדֵּי עֲלֹתָהּ בְּבֵית ה' כֹּן תִּכְעָסָנָה וּתִבָּכֶה וְלֹא תֹאכַל. **ח** וַיֹּאמֶר לָהּ אֶלְקָנָה אִישָׁהּ חַנָּה לָמָּה תִּבְכִּי וְלָמָּה לֹא תֹאכְלִי וְלָמָּה יָרַע לְבָבְךָ הֲלוֹא אֲנֹכִי טוֹב לָךְ מַעֲשֶׂרָה בָּנִים.

סצנה 2: עלי וחנה ב"היכל ה'" בשילה. חנה נודרת נדר ועלי מברך אותה שמשאלתה תתמלא.
ט וַתֵּקֶם חַנָּה אַחֲרֵי אֲכָלָהּ בְּשִׁלָּה וְאַחֲרֵי שָׁתָה וְעָלִי הִכְהֹן יֹשֵׁב עַל-הַכֹּסֶא עַל-מְזוֹזֹת הַיִּכָּל ה'. **י** וְהָיָא מָרַת נַפֶּשׁ וַתִּתְפַּלֵּל עַל-ה' וּבִכְהָ תִּבָּכֶה. **יא** וַתִּזְדַּר נָדָר וַתֹּאמֶר ה' צְבָאוֹת אִם-רָאָה תִּרְאֶה בְּעֵינִי אֶמְתֵּךְ וּזְכֹרְתָנִי וְלֹא-תִשְׁכַּח אֶת-אֶמְתְּךָ וַתִּתֶּנָּה לְאֶמְתְּךָ זֶרַע אֲנָשִׁים וַתִּתֵּנוּ לַה' כָּל-יָמֵי חַיָּו וּמוֹרָה לֹא-יַעֲלָה עַל-רֹאשׁוֹ. **יב** וְהָיָה כִּי הִרְבֵּתָה לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי ה' וְעָלִי שָׁמַר אֶת-פִּיהָ. **יג** וְחַנָּה הָיָא מְדַבֶּרֶת עַל-לִבָּהּ רַק שִׁפְתֶיהָ נִעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע וַיַּחֲשֹׁבָה עָלֶי לְשַׁכְּרָה. **יד** וַיֹּאמֶר אֲלֶיהָ עָלִי עַד-מָתִי תִשְׁתַּכְּרִין הַסִּירִי אֶת-יַיִנְךָ מֵעַלֶיךָ. **טו** וַתַּעַן חַנָּה וַתֹּאמֶר לֹא אֲדֹנִי אִשָּׁה קִשְׁת-רוּחַ אֲנֹכִי וַיִּין וְשֹׁכֵר לֹא שִׁתִּיתִי וְאֲשַׁפֵּךְ אֶת-נַפְשִׁי לִפְנֵי ה'. **טז** אֵל-תֵּתֵן אֶת-אֶמְתְּךָ לִפְנֵי בֵּת-בְּלִיעֵל כִּי-מֵרֹב שִׁיחִי וְכַעֲסִי דִּבַּרְתִּי עַד-הַנָּה. **יז** וַיַּעַן עָלִי וַיֹּאמֶר לָכִי לְשָׁלוֹם וְאַלֶּהִי יִשְׂרָאֵל יָתֵן אֶת-שְׁלֹתְךָ אֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ מֵעַמּוֹ. **יח** וַתֹּאמֶר תִּמְצָא שְׁפָחֶתְךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתִּלָּךְ הָאִשָּׁה לְדָרְכָהּ וַתֹּאכַל וּפְנִינָה לֹא-הָיָה עִוד.

סצנה 3: לחנה נולד בן והיא מגדלת אותו עד שנגמל מהנקה

יט וַיִּשְׁכְּמוּ בְּבֶקֶר וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לִפְנֵי ה' וַיִּשָּׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-בֵּיתֵם הַרְמְתָה וַיַּדַּע אֶלְקָנָה אֶת-חַנָּה אֶשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרָהּ ה'. **כ** וַיְהִי לְתַקְפוֹת הַיָּמִים וַתִּהְיֶה חַנָּה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל כִּי מֵה' שְׁאֵלְתִּיו. **כא** וַיַּעַל הָאִישׁ אֶלְקָנָה וְכָל-בֵּיתוֹ לְזַבֵּחַ לַה' אֶת-זֶבַח הַיָּמִים וְאֶת-נִדְרוֹ. **כב** וְחַנָּה לֹא עָלְתָה כִּי-אִמְרָה לְאִישָׁהּ עַד יִגְמַל הַנַּעַר

והבאתיו ונראה את-פני ה' וישב שם עד-עולם. **כג** ויאמר לה אלקנה אישה עשי הטוב בעיניך שבי עד-גמלך אתו אך יקם ה' את-דברו ותשב האשה ותינק את-בנה עד-גמלה אתו.

סצנת סיום: חנה נביאה את בנה לשרת במקדש בשילה.

כד ותעלהו עמה **כאשר גמלתו** בפרים שלשה ואיפה אחת קמח ונגבל יין ותבאהו **בית-ה' שלו** והנער נער. **כה** וישחטו את-הפר ויבאו את-הנער אל-**עלי**. **כו** ותאמר בי אדני חי נפשך אדני אני האשה הנצבת עמכה בזה להתפלל אל-ה'. **כז** אל-הנער הזה התפללתי ויתן ה' לי את-שאלתי אשר שאלתי מעמו. **כח** וגם אנכי השאלתהו לה' כל-הימים אשר הזה הוא שאול לה' וישתחו שם לה'.

באורי מילים לפרק א:

א הרמתים צופים- שם מקום.

אפרתי- משבט אפרים.

ג מימים ימימה- בכל שנה.

להשתחות- להתפלל.

ולזבח לה' – להעלות קרבן.

ה מנה אחת אפים – מנה כפולה

וה' סגר רחמה- רחם סגור הוא מצב של עקרות

ו צרתה- כשיש שתי נשים, כל אחת נקראת "צרה" השנייה.

בעבור הרעמה - כדי להרגיז אותה.

ט מזוזת היכל ה'- ליד פתח ההיכל.

יא ותדר נדר – התחייבה לתת דבר בתמורה למילוי בקשתה.

זרע אנשים- בן זכר.

ומורה לא-נעלה על-ראשו- לא יסתפר ויהיה נזיר לה'.

יב שמר את-פיה- מתבונן על תנועות פיה.

יד ותשתכרין – תהיי שיכורה.

טז לפני בת-בלעל - כאילו אני אישה רשעה.

יז שלתך – השאלה שלך, הבקשה שלך.

יח ופניה לא-היו-לה עוד- הבעת פניה השתנתה.

יט וידע אלקנה את-חנה אשתו – קיים איתה יחסי מין

כ ויהי לתקפות הימים – כעבור שנה

מה' שאלתיו- מה' בקשתי אותו

כב עד יגמל הנער- עד שהילד יסיים את תקופת ההנקה (שנתיים לפחות)

סצנה 1: אלקנה ומשפחתו במזבח בשילה

נרכז את המידע שאספו התלמידים:

- דמויות: אלקנה, חנה, פנינה וילדיה.
- מקום: שילה.
- זמן: "מימים ימימה" "שנה בשנה"

נתחיל ממרכיב הזמן. **מתי קרה מה שמסופר בפסוקים?**

מידי שנה!

לא מדובר על אירוע חד פעמי אלא על שגרה שחוזרת מידי שנה.

מה קורה מידי שנה?

1. משפחת אלקנה הולכת לשילה.
2. פנינה מצערת את חנה.
3. חנה מקבלת מנה כפולה מאלקנה.
4. חנה בוכה ולא אוכלת
5. (אלקנה מנסה לנחם את חנה) (בהמשך הלימוד נדון אם התלמידים האם גם דבר זה ארע מידי שנה או התרחש רק ביום בו מתרחש האירוע עליו מסופר בפרק)

מה יש בשילה? מדוע הולכת לשם משפחת אלקנה מידי שנה?

לבקש מהתלמידים להשיב מתוך מה שקראו, ולצטט את הפסוקים שמהם הם לומדים

מה יש בשילה:

"להשתחוות ולזבח לה" "שם שני בני.. עלי כהנים" "וַיִּזְבַּח אֶלְקָנָה".

מסקנה:

בשילה יש מקדש, עם מזבח וכהנים ומשפחת אלקנה באים לשם מידי שנה כדי להקריב

קרבן.

השלמת מידע- משכן:

התקופה שבה הסיפור מתרחש היא לפני שנקבע מקדש ה' בירושלים. בתקופה זו, היה "משכן ה'" בשילה. המשכן הוא המקדש ששימש את בני ישראל כמקדש נייד בתקופת נדודיהם במדבר, ולאחר שנכנסו לארץ ישראל, נקבע מקומו בשילה שבשומרון.

נתבונן במפה:

היכן מתגוררת משפחת אלקנה? היכן נמצאת שילה?
מהמפה והפסוקים ניתן להבין שההליכה למקדש בשילה, הייתה הליכה מתוכננת מידי שנה.

מדוע הלכה לשם משפחת אלקנה מידי שנה?

השלמת מידע - מצוות עליה לרגל:

עליה לרגל, היא החובה הדתית לעלות למקדש ה' בפרקי זמן קבועים ולהקריב שם קרבנות. בתקופה שהיה מקדש בירושלים- נהגו לעלות לרגל בחגים פסח, שבועות וסוכות. אלקנה ומשפחתו נהגו לעלות למקדש בשילה מידי שנה באופן קבוע.

שימו לב שגם הפסוק שמתאר את הליכת משפחת אלקנה לשילה, בחר בפועל " **וְעָלָה** הָאִישׁ הַהוּא מְעִירוֹ "

רגע של עברית מקראית:

קראנו על אלקנה- " **וְעָלָה** הָאִישׁ הַהוּא מְעִירוֹ " איך היינו אומרים זאת בעברית שלנו? אלקנה עלה מעירו.
בשפה המדוברת סדר המילים המצוי במשפטים הוא : נושא- נשוא – מושא.
העברית המקראית מקדימה פעמים רבות את הנשוא לנושא ולעיתים אף את המושא לנושא.
נבקש מהתלמידים לעיין בסיפור ולמצוא דוגמאות נוספות לתופעה:
פסוק 4: **וַיֵּזְבַּח אֱלֹקָנָה** נשוא+נושא
פסוק 5: **וַלְחָנָה יָתֵן** מושא+ נשוא
פסוק 8: **וַיֹּאמֶר לָהּ אֱלֹקָנָה אִשָּׁה** נשוא+מושא+נושא
ועוד ...

מערכות היחסים במשפחת אלקנה

בסיפור בפרק דמות ראשית אחת (חנה) וכמה דמויות משניות (אלקנה, פנינה, עלי).
מערכות היחסים בין הדמויות המשניות לדמות הראשית מלמדות אותנו הרבה אודותיה.
נבקש מהתלמידים לאתר פסוק אחד המתאר את מערכת היחסים בין חנה ופנינה,
ופסוק המתאר את מערכת היחסים בין אלקנה וחנה.

מערכת היחסים בין אלקנה וחנה:

ה וְלִחְנָה יָתֵן מָנָה אֶחָת אֶפְיָם כִּי אֶת-חֲנָה אָהַב וְה' סָגַר רַחֲמָהּ.
(וַיֹּאמֶר לָהּ אֱלֹקָנָה אִישָׁהּ חֲנָה לָמָּה תִּבְכִּי וְלָמָּה לֹא תֹאכְלִי וְלָמָּה יָרַע לְבָבְךָ
הָלוֹא אֲנֹכִי טוֹב לָךְ מִעֲשָׂרָה בָּנִים)

מערכת היחסים בין חנה ופנינה:

ו וְכַעֲסָתָה צָרְתָּה גַם-כַּעַס בַּעֲבוּר הָרַעְמָה כִּי-סָגַר ה' בְּעַד רַחֲמָהּ.

גם בתיאור היחס של אלקנה לחנה וגם בתיאור היחס של פנינה לחנה נזכרת העובדה שחנה עקרה.

- איזה תפקיד יש לאזכור הזה בכל פסוק?
נסה להשלים עם התלמידים את מילת הקישור/ הניגוד שלדעתם מבטאת את
הקשר בין שני חלקי הפסוק:

אלקנה אוהב את חנה _____ חנה עקרה

פנינה מצערת את חנה _____ חנה עקרה

אם מבחינת אוצר מילים יש צורך בכיתה שלכם לעבוד על מילות קישור ושיעבוד, הציעו להם את המאגר הבא וודאו כי הם מכירים את משמעות המילים: משום , בגלל, כי (סיבה) למרות, אפילו (ניגוד) כדי, עבור, לשם (תכלית)

אלקנה אוהב את חנה למרות העקרות!

בעולם העתיק תפקידה העיקרי של האישה היה ללדת ילדים ולגדל אותם, לכן- עקרות ופוריות קבעו את מעמדה של האישה. אישה עקרה הייתה אישה שלא מלאה את יעודה. אם בעלה של האישה נפטר ואין לה בנים, היא הייתה תלויה כלכלית באחי בעלה או בבני האישה האחרת, ולעיתים אף נאלצה לחזור לבית אביה.

פנינה מצערת את חנה על דבר עקרותה

- בקשו מהתלמידים לנסח משפטים מצערים שפנינה הייתה יכולה לומר לחנה.

ומה חנה מרגישה בתוך המשפחה, בין אהבת אלקנה לאיבת פנינה?

בקשו מהתלמידים לתאר את תחושות ותגובות חנה ולהראות כיצד הם לומדים זאת מהפסוקים:

ותבכה ולא תאכל.

חנה לא מתעמתת עם פנינה. לא מתנחמת באהבת אלקנה.

- מה אפשר ללמוד מכך על אופייה של חנה? על הדבר שמעסיק אותה?

פסוק n ויאמר לה אלקנה אישה חנה תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לבבך הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים.

פסוקים 3-7, תארו, כפי שראינו, מצב שגרתי שחוזר מידי שנה כאשר משפחת אלקנה עולה לזבוח בשילה.

- מה דעתכם על המתואר בפסוק 8. האם גם השיחה הזו היא דבר חוזר או שיחה חד פעמית שארעה ביום עליו מספר המשך הפרק?

סצנה 2: חנה עושה מעשה

באותו היום שבו מתרחש הסיפור, חנה לא מסתפקת בבכי. היא עוזבת את בני משפחתה והולכת לבדה להתפלל בהיכל ה'.

מה קורה בהיכל ה'?

נבקש מהתלמידים להמחז את הסצנה, או ללמוד אותה בעזרת הקומיקס המצורף

לאחר שהסיפור פוענח בעזרת ההצגה/ הקומיקס, נדון:

1. מה הנדר של חנה? מדוע היא נודרת נדר ולא רק מבקשת?

נדר הוא התחייבות שאדם מקבל על עצמו, אם תענה בקשתו. (אפשר לדבר עם התלמידים על "נדריים" בחיים שלנו)
בקשו מהתלמידים להשלים במילים שלהם את הנדר, אם יש צורך הפנו אותם לביאורי המילים המצורפים:

אם _____ אז _____

חנה בסיפור עושה מעשה מתוך רצון לשנות את גורלה. כאשר מתוארת העקרות של חנה, היא מתוארת במילים "וְהָיָה סִגְרָא רַחֲמָהּ". חנה מתייחסת לעקרות כדבר שבא מהאל ולכן היא פונה אליו בבקשה לבן. את הבקשה מלווה נדר. הנדר מעיד על הרצון העז של חנה בילד, ועל מה שהיא מוכנה לתת לאל כדי שימלא את בקשתה. אפשר לראות במוכנות שלה להקדיש את בנה לאל, הצעה לאל לשותפות בילד וניסיון לשכנע אותו שהיא ראויה לבן.

2. מה בהתנהגות חנה גורם לעלי לחשוב שהיא שיכורה?

יְבִי וְהָיָה כִּי הִרְבֵּתָה לְהִתְפַּלֵּל לַפָּנִי ה' וְעָלִי שֹׁמֵר אֶת-פִּיהָ. יְגִ וְחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל-לִבָּהּ רַק שִׁפְתֶיהָ נִעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמָע וַיַּחֲשֹׁבָה עָלֶי לְשֹׁכְרָה.
חנה מתפללת מתוך בכי. הפסוקים מתארים כי התפילה נאמרת בלי קול רק עם תנועת שפתיים. נראה שתפילה כזו לא הייתה מוכרת לעלי שכן הוא "שומר את פיה"- מסתכל בה בתשומת לב. הרגש הרב שבתפילה ואמירתה ללא קול גורמים לו לחשוב שהיא שיכורה.

3. מה דעתכם על תגובתו של עלי?

עלי מוכיח את חנה בכעס "עַד-מָתִי תִשְׁתַּכָּרִין הָסִירִי אֶת-יַיִנְךָ מֵעַלֶיךָ". הוא אינו רגיש למצוקתה. אפשר להשוות בין התגובה של אלקנה לבכי של חנה לתגובה של עלי ולראות את ההבדל בין השניים.

4. איך חנה גורמת לעלי לשנות את יחסה אליה?

מה לדעתכם חנה הרגישה בעקבות דברי עלי? חשבו על אפשרויות תגובה אחרות.
חנה הייתה יכולה להיעלב מדברי עלי ולא להגיב כלל כפי שלא הגיבה לדבריה
המצערים של פנינה ולדברי האהבה של אלקנה. חנה הייתה יכולה להגיב בכעס על
חוסר ההבנה של עלי.

חנה בוחר להגיב ולהסביר את מצבה בעדינות. שימו לב למילות הנימוסים שחנה
משתמשת בהן ולכבוד הרב שהיא מביעה כלפי עלי: **לֹא אֶדְנִי**.... **אֶל-הַיְיָ אֶת-**
אֲמַתְךָ....

5. מה השינוי שחל בחנה מתחילת הסצנה לסופה ?

בתחילת הסיפור חנה בוכה ולא אוכלת את מנתה. לאחר התפילה וברכת עלי כתוב:
" **וַתֵּלֶךְ הָאִשָּׁה לְדֶרֶךְ כָּה וַתֹּאכַל וּפָנֶיהָ לֹא-הָיוּ-לָהּ עוֹד .**"
כעת חנה אוכלת, ועל פניה רואים את השינוי מצער וייאוש לתקווה.
אם יש תלמידים שאוהבים להמחזיז או לצייר אפשר לבקש מהם להראות מה היה
מראה חנה בתחילת הקטע ואיך רואים את השינוי בתחושותיה ואת התקווה במראה
פניה בסוף הקטע.

סצנה 3: לחנה נולד בן ושמו בישראל...שמואל!

חנה שידעה שהעקרות היא מאת ה' וש"ה' סגר רחמה" התפללה אליו ונענתה- "
וַיִּזְכֹּרָה ה' ."

- מה השם שניתן לבן שנולד? מה משמעותו?

פסוק 20:

וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ **שְׁמוּאֵל** כִּי מֵה' **שְׁאֵלְתִּיו**.

בקשו מהתלמידים לקרוא את המשך הסיפור ולמצוא הסבר נוסף לשמו של שמואל
פסוקים 27-28:

כִּי אֶל-הַנַּעַר הַזֶּה הִזָּה הַתַּפִּלָּתִי וַיִּתֵּן ה' לִי אֶת-**שְׁאֵלְתִי** אֲשֶׁר **שְׁאֵלְתִי** מֵעַמּוּ.

כֹּה וְגַם אֲנֹכִי **הִשְׁאֵלְתִּהוּ** לָהּ כָּל-הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה הוּא **שְׂאוּל** לָהּ.

כתבו את הפסוקים על הלוח ובקשו מאחד התלמידים להקיף בעיגול את המילים
שהציל שלם מזכיר את שמו של שמואל.

הבחינו בין שתי הפעולות: (אפשר לתרגל עם התלמידים משפטים משלהם שיש
בהם שימוש בשתי הפעולות)

לשאול מ= לבקש.

להשאיל ל= לתת.

אם עסקתם עם התלמידים במערכת הפועל- הסבו את תשומת ליבם לשימוש בבניינים השונים- פעל והפעיל. הפעיל היא פעולה שנעשית על משהו אחר.

השם שמואל- מורכב מהמילים- שמו אל , וגם יכול להיות קיצור של "שאול מאל". בהסבר שנותנת חנה לשם נזכר גם מה שהיא בקשה וגם מה שהיא נתנה. שמואל בנה הוא גם מילוי המשאלה שלה, אבל הוא עצמו גם מילוי ההתחייבות שלה. חנה קבלה ילד, אך היא התחייבה לתת אותו לה'.

הפסוקים, מביאים את **מדרש השם** של שמואל

מדרש שם- הסבר שניתן על ידי הכתוב לשמות של אנשים או של מקומות. פעמים רבות מדרש השם קושר בין האדם או המקום לבין אירוע חשוב שקשור אליו.

הסבירו מהו מדרש שם, בדקו עם התלמידים אם הם מכירים מדרשי שמות נוספים, או אם השמות שלהם מהווים מדרשי שם.

כדאי לדבר על המורכבות הרגשית שבה נתונה חנה. ולדמיין את מחשבותיה ורגשותיה מיום הלידה ועד היום שבו גדל הילד מספיק כדי להביאו לשילה, לשרת בהיכל ה'.

סצנה 4: "אל הנער הזה התפללתי"

כאשר שמואל נגמל מהנקה מביאה אותו עימו לשילה.

מתי? באירוע הקבוע של עליית בני המשפחה לרגל.

בשנה שבה הובא שמאל למקדש, נחגגה שם לידתו. **איך חוגגים?** בקרבן גדול.

חנה מביאה את שמואל לעלי ואומרת:

וַתֹּאמֶר בִּי אֶדְנִי חַי נַפְשֶׁךָ אֶדְנִי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנֶּצֶבֶת עִמָּכָה בָּזָה לְהַתְּפַלֵּל אֶל-ה'. **כז** אֶל-הַנֶּעֶר הַזֶּה הַתְּפַלֵּלְתִּי וַיִּתֵּן ה' לִי אֶת-שְׂאֵלְתִּי אֲשֶׁר שְׂאֵלְתִּי מֵעַמּוֹ. **כח** וְגַם אֲנֹכִי הִשְׁאֵלְתִּהוּ לְהִי כָל-הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה הוּא שְׂאוֹל לְהִי דַּבְּרִי חַנָּה " אֶל-הַנֶּעֶר הַזֶּה הַתְּפַלֵּלְתִּי " הפכו לביטוי בשפה העברית. משתמשים בו כאשר רוצים לומר: בדיוק את זה רציתי. בקשו מהתלמידים לחבר משפטים עם הביטוי .

ומה אחר כך?

פרק א' הסתיים בסגירת מעגל. האירוע שנפתח בשילה בתפילת חנה ונדרה, מסתיים בשילה בחגיגה על התגשמות שאלתה של חנה, ובמילוי נדרה.

נציץ לפרק ב' כדי לראות מה קרה עם השנים לשמואל וחנה:

פרק ב' פסוקים 18-21:

יח ושמואל מִשְׁרַת אֶת-פָּנָיו ה' נָעַר חָגוּר אֶפּוֹד בָּד. יט וּמָעִיל קֶטֶן תַּעֲשֶׂה-לוֹ אִמּוֹ וְהַעֲלֵתָה לוֹ מִיָּמִים יְמִימָה בַּעֲלוֹתָהּ אֶת-אִשָּׁה לְזִבְחַת אֶת-זֶבַח הַיָּמִים. כ וַיִּבְרַךְ עָלָיו אֶת-אֶלְקָנָה וְאֶת-אִשְׁתּוֹ וַאֲמַר יֵשׁם ה' לָךְ זֶרַע מִן-הָאִשָּׁה הַזֹּאת תַּחַת הַשָּׂאֵלָה אֲשֶׁר שָׁאֵל לָהּ וְהָלַכְוּ לְמִקְוָמוֹ. כא כִּי-פָקַד ה' אֶת-חֲנָה וַתֵּהָר וַתֵּלֶד שְׁלֵשָׁה-בָנִים וּשְׁתֵּי בָנוֹת וַיִּגְדֵּל הַנָּעַר שְׁמוּאֵל עִם-ה'. חלקו לתלמידים את הפסוקים עם השאלות המצורפות:

1. מה תפקיד שמואל בשילה?
2. מתי פוגשת חנה את שמואל?
3. מה מביאה חנה לשמואל? מה אפשר ללמוד מכך?
4. כיצד מתקיימת ברכת עלי לחנה ואלקנה?

שוחחו עם התלמידים על חנה, שפוגשת את בנה מידי שנה, ובכל שנה מביאה לו מעיל חדש כפי מידתו, מעיל שתפורה עבורו בעצמה.

תוכלו להיעזר בדבריו של מאיר שלו בספרו "תנ"ך עכשיו", 1985, עמ' 63:

כמה אהבה השקיעה חנה בתפירת המעיל הקטן לבנה, איזה ערגה (געגועים) ספג האריג (הבד) בשעה שקפלה את המעיל וצררה אותו בצקלון (תרמיל) הדרך. היה משהו טקסי ופולחני בהבאת המעיל החדש מידי שנה לבית האלוהים, כמו היה זה קרבן נוסף שהביאה האם, פרט לזבחים הרגילים. לחנה נולדו, אמנם, בנים ובנות נוספים לאחר הולדת שמואל, אבל הפסוק הזה חושף את האמת. חייה סבבו סביב הבן האחד, זה שהיה רחוק ממנה, זה שבמו ידיה שילחה מהבית.

מיהו שמואל שסיפור לידתו סופר בהרחבה בפרק?

הסיפור שסופר בפרק א' סופר כסיפור אנושי ואישי מאד, אבל האדם שסיפור לידתו תואר בהרחבה כזו, לא היה אדם פשוט.

שע"ל- יחידת הדגמה במקרא לחינוך הממלכתי- מרים בלומנטל- מט"ח

שמואל, שעל שמו נקרא ספר שמואל היה מנהיג של עם ישראל. כמנהיג פעל הן כנביא והן כמנהיג פוליטי, ואף היה זה שהמליך את שני המלכים הראשונים בישראל- שאול ולאחריו דוד.